

ÖZET/ABSTRACT

Küresel dünya anlayışı ve plansız kentleşme; kentsel yayılma, kirlilik, araca bağıllık, kamusal mekân yetersizliği, sosyal ve kültürel değerlerin ihmalı gibi kentsel yaşam koşullarını sağlıksızlaştıran sorunlara neden olmaktadır. 1980 sonrası "Yeni Şehircilik Yaklaşımı" ile kent formunun tanımlanması ve analiz edilmesi, insanın fiziksel çevre ile ilişkisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple yaşanabilir kentsel aramekân/arayüzler için, toplumsal süreci dahil eden kentsel peyzaj planlama ve tasarım birlikteliğine ihtiyaç vardır. Uluslararası Habitat III Konferansı, Sürdürülebilir Şehirler Araştırma Merkezi (EMBARQ WRI) ve ülkemizde gerçekleştirilen Çevre ve Şehircilik Bakanlığı destekli Vizyon 2023 ve Arama Konferansında da temel yaşam alanı olan şehirlerin ve ülkenin gelişimiyle, insanların refah düzeyinin artırılmasında "kimlikli şehirler" e dikkat çekilmiştir. Yerel ölçekten, küresel ölçeğe bütünsel bir sistem içerisinde alan kullanımında altyapıyı, kentsel mekânı, sosyo-ekonomik yapıyı tümünden irdeleyen, insanların yaşam kalitesini yükseltmeyi temel alan stratejilere öncelik verilmiştir. İnsan-mekân etkileşiminin yoğun olduğu, yürünebilir kentsel kamusal mekânlara vurgu yapılmıştır. 1989 yılında yavaş gıda sloganı, çevreci bilinç ve çevreci hareket eylemi ile başlayan Yavaş kent hareketinin amacı da kentlerin özgün kimliklerini kaybetmeden, yerel özelliklerini yaşatmalarıdır. Yavaş yaşam felsefesine dayalı yavaş kent hareketi ile günümüz modernleşme ve hızlılığın etkisi altında kalan insan yaşamında, yaşanan "anın, çevrenin, yerin" bilincinde olunması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Varolan kimliğini korumaya çalışan küçük ölçekli yerleşimler olan yavaş kentlerin, günümüz küresel kentlerine ilham verdiği görülmektedir. Tez çalışması, yerelin özelliklerini günümüz ve geleceğin kentlerinde yaşanabilir ara mekân/arayüzler üzerinden nasıl sürdürebiliriz? Günümüz kentlerinde kaybolmak üzere olan insan-mekân etkileşimi ile yer algısını yeniden kazandırabilir miyiz? sorularına çözüm arayışı ile başlamıştır. Çalışma alanı İstanbul metropol kentinde, yaşam kalitesi yüksek ilçelerden birinin sınırları içerisinde bulunan ve kentsel sit alanı özelliğine sahip olan Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'dir. 5 bölümden oluşan çalışmada; giriş bölümünde tez çalışmasının önemi, amacı, hipotezi ve yararlanılan kaynak özetleri anlatılmıştır. Literatür araştırmasında, yaşanabilirlik olgusu açısından yavaş kentler incelenmiş, kentsel mekân yapısı ve yer algısı açısından yavaş kentlerin önemi belirtilmiştir. Montgomery'nin (2003) eylem, yapı çevre, anlam ilişkisine dayalı yaşanabilir kentsel mekân analizinden yararlanılmıştır. "Yeni Şehircilik Yaklaşımı" sonrası kentsel kamusal mekâna sistemsel bakış kazandıran aramekânlar (yapılar arasındaki boşluklar) arayüzler (özel-kamusal alan arasındaki yapı ara kesitleri) anlatılmıştır. Konu üzerine çalışan uzmanların model ve yaklaşımları incelenmiş olup, dünyadaki yaşanabilir bazı kent örneklerinden detaylar aktarılmıştır. Çalışmanın materyal bölümünde İstanbul Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'ne ait yazılı literatür, kurumlardan alınan harita, plan ve raporlar belirtilmiştir. Yerde yapılan gözlem ve anket uygulamasından bahsedilmiştir. Çalışmanın yöntemi 4 başlıktan oluşturulmuştur. İlk olarak çalışma alanına ilişkin literatür araştırması ve veriler toplanmıştır. İkinci olarak yavaş kentlerin mekânsal özellikleri ile Jacobs, Gehl, PPS, TOD model ve yaklaşımlarının ortak özellikleri tespit edilmiş olup, yaşanabilir aramekân/arayüzlerin taşıması gereken kriterler belirlenmiştir. Daha sonra "yerelin kalitesini yeniden değer alan ve günceli yakalayan" öneri model geliştirilmiştir. Son olarak da Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde mekânsal ve sosyal analizler yapılmıştır. Bulgular ve tartışma bölümünde yaşanabilir aramekân/arayüz için geliştirilen öneri model, Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde sınanmıştır. Sonuç bölümünde ise çalışma alanında yaşanabilir aramekân/arayüzler saptanmıştır. Kentsel kimliği oluşturan doğal, yerel, kültürel peyzaj özellikleri değerlendirilmiştir. Katılımcı yaklaşım ile kamusal memnuniyet ölçülmüştür. Mekânsal ve sosyal değerlendirmeler yapılarak, "21. Yüzyıl kimlikli mekânlar" kapsamında Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nde hedefler, öneriler geliştirilmiştir. Beşiktaş Sinanpaşa Mahallesi'nin yerel ile küreseli birleştiren, toplumsallığı ön planda tutan kentsel mekân yapısı (aramekân/arayüzleri) ile kamusal memnuniyeti sağlayarak, insan-mekân etkileşimini artırdığı sonucuna varılmıştır.

Global world understanding and unplanned urbanization cause to urban sprawl, pollution, interdependence of vehicles, inadequacy of public space, neglect of social and cultural values. After 1980 with New Urbanism, it was aimed to define and analyze urban form and improve relationship between human and physical environment. For this reason, there is a need for a combination of urban landscape planning and design, including social processes, for livable urban interiors / interfaces. In Habitat III Conference (2016), Sustainable Cities Research Center (EMBARQ WRI) and Vision 2023 supported by the Ministry of Environment and Urbanization in our country and during the Search Conference also highlighted the "identified cities" in terms of increasing the welfare level of the people by the development of the cities and the countries with the basic living space. Priority has been given to strategies that are based on building infrastructure, urban space, socio-economic status and improving people's quality of life in the use of space within a holistic system from local to global scale. Based to traditional planning practices, idea of creating a walkable urban public spaces, where human interaction is intense on the human scale, has been essential in this situation. The aim of the slow city movement, which started in 1989 with the slow food motto, environmental consciousness and environmental movement action, is the maintenance of the local characteristics of the cities without losing their original identities. The slow city movement based on the philosophy of slow life emphasizes the need to be aware of the "moment, the environment, the place" in the human life under the influence of today's modernization and speed. Slow cities, small-scale settlements trying to preserve their existing identity, seem to inspire today's global cities. This study has been started with solution seeking to some questions; How do we maintain local characteristics through livable in between space /interfaces for today and tomorrow's cities? Can we restore the perception of space by the human-space interaction that is about to disappear in today's cities? The study area is the Beşiktaş Sinanpaşa Neighbourhood, which is important in terms of being one of the highest quality places in the metropolitan city of Istanbul, having the characteristic of Urban Site. In the introductory part of the 5-part study, the importance, purpose, hypothesis and summaries of the resources used were explained. In the literature research, slow cities were examined in terms of the possibility of livability, and the importance of slow cities in terms of urban space structure and location perception was mentioned. Montgomery (2003), which is a livable urban space analysis based on action, built environment, and meaning relationship, was utilized. Then, the "New Urbanism Approach", which gives a systematic view of the urban public space, in between space (gap between structures), interface (cross-sections of buildings between private public space) was explained. The models and approaches of experts working on the subject were examined and details of some of the livable city

ÖZET/ABSTRACT

examples in the world were reported. In the material and method section of the study, written literature, maps, plans and reports belongs to Istanbul Beşiktaş Sinanpaşa Neighbourhood were obtained. Observations and questionnaire were applied in the study area. The method of the study is composed of 4 titles. Firstly, literature survey and data collection on the study area were conducted. Secondly, the spatial characteristics of slow cities and Jacobs, Gehl, PPS, TOD models and approaches were determined and the criteria for livable in between space/interfaces were determined. Later, a unique model was developed that reclaims and recovers local qualities. Finally, spatial and social analysis related to Beşiktaş Sinanpaşa Neighbourhood were carried out. The proposal model developed for the livable in between space/interface in the findings and discussion section was examined on Beşiktaş Sinanpaşa Neighbourhood. In the conclusion section, the livable in between space/interfaces were determined in the study area. The natural, local, cultural landscaping characteristics that make up the urban identity were evaluated. Participatory approach and public satisfaction were measured. Spatial and social evaluations were made and targets and suggestions were developed in Beşiktaş Sinanpaşa Neighbourhood within the scope of "21st Century identified spaces". It was conclude that Beşiktaş Sinanpaşa Neighbourhood increases human-space interaction by providing public satisfaction with the urban space structure (in between space/interfaces), which gives priority to collectivism, assembles local and global.